

โฆษณาชวนเชื่อเกี่ยวกับสาเหตุการเกิดสงครามโลกครั้งที่ 1 ในสมุดปกขาวของเยอรมัน ค.ศ. 1914

Propaganda About The Causes of World War I in The German White Book of 1914

วัศพล ธรรมรักษา¹

Wasapol Thumruksa

Received: 2 August 2024

Revised: 06 November 2024

Accepted: 19 November 2024

บทคัดย่อ

เมื่อเกิดสงครามโลกครั้งที่ 1 ขึ้นในทวีปยุโรปใน ค.ศ. 1914 ระหว่างฝ่ายสัมพันธมิตรที่มีอังกฤษ ฝรั่งเศส และรัสเซีย เป็นผู้นำฝ่ายหนึ่ง กับฝ่ายมหาอำนาจกลางที่มีเยอรมนีและออสเตรีย-ฮังการี เป็นผู้นำอีกฝ่ายหนึ่ง ประเทศคู่สงครามทั้งสองฝ่ายได้ตีพิมพ์เอกสารโฆษณาชวนเชื่อที่เรียกว่าสมุดปกสีต่างๆ ออกเผยแพร่ ได้แก่ สมุดปกสีฟ้าของอังกฤษ สมุดปกเหลืองของฝรั่งเศส สมุดปกส้มของรัสเซีย สมุดปกขาวของเยอรมัน สมุดปกแดงของออสเตรีย-ฮังการี เป็นต้น มีเนื้อหาพยายามชี้ให้เห็นว่าตนมิได้เป็นผู้ก่อสงคราม ขณะเดียวกันก็โจมตีฝ่ายตรงข้ามว่าเป็นผู้ก่อสงคราม บทความวิชาการนี้มีจุดประสงค์เพื่ออธิบายและวิเคราะห์เนื้อหาสมุดปกขาวของเยอรมันฉบับแปลเป็นภาษาอังกฤษ ซึ่งกระทรวงการต่างประเทศเยอรมันได้ตีพิมพ์เผยแพร่ในเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1914 ว่ามีเนื้อหาตรงตามข้อเท็จจริงในประวัติศาสตร์หรือไม่อย่างไร ผลการศึกษาพบว่าเนื้อหาสมุดปกขาวของเยอรมันมุ่งให้ความชอบธรรมกับออสเตรีย-ฮังการีในการใช้กำลังทหารกับเซอร์เบีย หลังเกิดเหตุลอบปลงพระชนม์อาร์ชดั๊กฟรานซิสเฟอร์ดินันด์ รวมถึงกล่าวหารัสเซียและฝรั่งเศสว่าเป็นฝ่ายยั่วยุ ให้ความขัดแย้งบานปลายเป็นสงครามโลกครั้งที่ 1 แต่ไม่ได้กล่าวถึงการละเมิดความเป็นกลางของเบลเยียมโดยเยอรมนี ซึ่งส่งผลให้อังกฤษเข้าร่วมสงคราม

คำสำคัญ: สงครามโลกครั้งที่ 1, การโฆษณาชวนเชื่อ, สมุดปกขาวของเยอรมัน, เยอรมนี

Abstract

When World War I broke out in Europe in 1914 between the Allies Powers, led by England, France and Russia on the one side and the Central Powers, led by Germany and Austria-Hungary, on the other, the warring countries on both sides published propaganda documents called “the Color Book” such as the British Blue Book, the French Yellow Book, the

¹ นักศึกษาหลักสูตรอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

¹ Student, Doctor of Philosophy Program in History, Faculty of Arts, Silpakorn University

E-Mail: Wasapol.thum@gmail.com

Russian Orange Book, the German White Book, the Austro-Hungarian Red Book etc. attempting to point out that they were not the originators of the war and at the same time show the opposing side as the one who started the war. The purpose of this academic article is to describe and analyze the contents of the English version of the German White Book, which the German Ministry of Foreign Affairs published in August 1914 to see whether the contents were consistent with historical facts or not. The result was that the contents of the German White Book was aimed to justify Austria-Hungary's use of military force against Serbia after the assassination of Archduke Francis Ferdinand. Russia and France were also accused of provocation that escalated the conflict into World War I. However, the German White Book didn't mention the violation of Belgian neutrality by Germany which led to England joining the war.

Keywords: World War I, Propaganda, The German White Book, Germany

บทนำ: จุดเริ่มต้นของสงครามโลกครั้งที่ 1 และที่มาของสมุดปกสีขาว

สงครามโลกครั้งที่ 1 (World War I) หรือ มหาสงคราม (The Great War) เป็นเหตุการณ์สำคัญในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 เกิดขึ้นใน ค.ศ. 1914 และสิ้นสุดลงใน ค.ศ. 1918 มีการแบ่งประเทศคู่สงครามเป็น 2 ฝ่ายได้แก่ ฝ่ายมหาอำนาจกลาง (Central Powers) มี 4 ประเทศ ได้แก่ เยอรมนี ออสเตรีย-ฮังการี บัลแกเรีย และตุรกี (จักรวรรดิออตโตมัน) กับฝ่ายสัมพันธมิตร (Allied Powers) มี 23 ประเทศ ได้แก่ อังกฤษ (รวมทั้งเครือจักรภพ) ฝรั่งเศส รัสเซีย เบลเยียม เซอร์เบีย ญี่ปุ่น อิตาลี เป็นต้น (ปริชา ศรีวัลย์, 2548, น. 17) โดยสมรภูมิมิรบส่วนใหญ่อยู่ในทวีปยุโรป ประเทศคู่สงครามมีการระดมสรรพกำลัง ทั้งกำลังทหารและอาวุธยุทโธปกรณ์เข้าสู่สงครามเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้สงครามโลกครั้งที่ 1 มีลักษณะเป็นสงครามเบ็ดเสร็จ (Total War) มีการใช้อาวุธยุทโธปกรณ์สมัยใหม่ที่มีอำนาจทำลายล้าง เช่น ปืนกล แก๊สพิษ รถถัง เครื่องบินรบ เป็นต้น อย่างกว้างขวาง ส่งผลให้เกิดความเสียหายแก่ประเทศคู่สงครามอย่างมหาศาล มีทหารเสียชีวิตมากกว่า 13 ล้านนาย บาดเจ็บมากกว่า 20 ล้านนาย และมีพลเรือน

เสียชีวิตมากกว่า 10 ล้านคน ความเสียหายต่อทรัพย์สินมีมูลค่ามากกว่า 300,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2564, น. 1)

สาเหตุของสงครามโลกครั้งที่ 1 มีหลายประการ ได้แก่ ลัทธิชาตินิยม ที่ชนชาติต่างๆ ต้องการเรียกร้องเอกราช หรือรวมดินแดนเข้ากับประเทศอื่นๆ ที่เป็นชนชาติเดียวกัน ส่งผลให้เกิดการปฏิวัติและสงครามหลายครั้ง โดยมีประเทศมหาอำนาจเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย เช่น สงครามบอลข่าน นอกจากนี้การแข่งขันระหว่างประเทศมหาอำนาจต่างๆ ในด้านแสนยานุภาพทางทหาร การแข่งขันทางเศรษฐกิจ และการแสวงหาอาณานิคมตามลัทธิจักรวรรดินิยม ส่งผลให้ประเทศมหาอำนาจไม่ไว้วางใจกัน เกิดความพยายามแสวงหาพันธมิตรเพื่อช่วยเหลือกันและกัน ส่งผลให้ตั้งแต่ช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 ประเทศมหาอำนาจในยุโรปได้แบ่งออกเป็น 2 ฝ่ายได้แก่ ฝ่ายสนธิสัญญาพันธมิตรไตรภาคี (Triple Alliance) ประกอบด้วย เยอรมนี ออสเตรีย-ฮังการี และอิตาลี กับฝ่ายความตกลงไตรภาคี (Triple Entente) ประกอบด้วย อังกฤษ ฝรั่งเศส และรัสเซีย (ปราณี ศิริจันทร์พันธ์, 2540, น. 3 - 4)

ชนวนของสงครามโลกครั้งที่ 1 เกิดขึ้นในวันที่ 28 มิถุนายน ค.ศ. 1914 เมื่ออาร์ชดยุกฟรานซิสเฟอर्डินันด์ (Archduke Francis Ferdinand) รัชทายาทของจักรวรรดิออสเตรีย-ฮังการี และพระชายา ถูกลอบปลงพระชนม์ขณะเสด็จประพาสกรุงซาราเยโว เมืองหลวงของบอสเนีย ซึ่งขณะนั้นอยู่ในความยึดครองของออสเตรีย-ฮังการี โดยฝีมือของนักศึกษาชื่อกัฟริโล ปรินซิป (Gavrilo Princip) ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มมือดำ (Black Hand) ในเซอร์เบีย ออสเตรีย-ฮังการีต้องการใช้เหตุการณ์นี้เป็นข้ออ้างปราบปรามเซอร์เบีย ซึ่งออสเตรีย-ฮังการีสงสัยว่าให้การสนับสนุนกลุ่มแบ่งแยกดินแดนชาวสลาฟในจักรวรรดิออสเตรีย-ฮังการี (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2564, น. 2) แต่เนื่องจากออสเตรีย-ฮังการีกังวลว่ารัสเซีย ซึ่งให้การสนับสนุนเซอร์เบียอยู่ อาจเข้าแทรกแซงออสเตรีย-ฮังการีจึงขอความช่วยเหลือจากเยอรมนี ก่อนจะยื่นคำขาดให้เซอร์เบียในวันที่ 23 กรกฎาคม ค.ศ. 1914 มีเนื้อหาเรียกร้องให้เซอร์เบียส่งตัวผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับลอบปลงพระชนม์อาร์ชดยุกฟรานซิส เฟอर्डินันด์ให้แก่ออสเตรีย-ฮังการี ให้เซอร์เบียขอมาในการกระทำที่เป็นปฏิปักษ์ต่อออสเตรีย-ฮังการี ให้เซอร์เบียปลดข้าราชการที่เป็นปฏิปักษ์ต่อออสเตรีย-ฮังการี ให้เซอร์เบียสั่งปิดหนังสือพิมพ์ที่เสนอข่าวเป็นปฏิปักษ์ต่อออสเตรีย-ฮังการี รวมทั้งเรียกร้องให้เจ้าหน้าที่ของออสเตรีย-ฮังการีมีสิทธิร่วมทำการสืบสวนในเซอร์เบียด้วย โดยเซอร์เบียจะต้องยอมรับคำขาดดังกล่าวภายใน 48 ชั่วโมง เมื่อเซอร์เบียไม่ยอมรับคำขาดบางข้อ ออสเตรีย-ฮังการีจึงประกาศสงครามกับเซอร์เบียในวันที่ 28 กรกฎาคม ค.ศ. 1914 (ปรีชา ศรีวัลย์, 2548, น.16; นำเงิน บุญเปี่ยม, 2536, น. 312 - 313)

ในช่วงเวลาเดียวกันกับที่ออสเตรีย-ฮังการียื่นคำขาดต่อเซอร์เบียนั้น อังกฤษได้เสนอให้มีการประชุมระหว่างชาติเพื่อแก้ไขความขัด

แย้ง แต่เยอรมนีซึ่งตกลงให้ความช่วยเหลือออสเตรีย-ฮังการีไปแล้ว ไม่เห็นด้วยกับการที่นา นา นา ซา ตี จ ะ เข้า าทแทรกแซงความขัดแย้งระหว่างออสเตรีย-ฮังการีกับเซอร์เบีย โดยเยอรมนีเสนอให้มีการประชุมนานาชาติเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการบานปลายเป็นความขัดแย้งระหว่างออสเตรีย-ฮังการีกับรัสเซียเท่านั้น อย่างไรก็ตามรัสเซียเห็นว่าลำพังการเจรจาไม่สามารถหยุดยั้งออสเตรีย-ฮังการีไม่ให้รุกรานเซอร์เบียได้ รัสเซียจึงประกาศระดมพลในวันที่ 29 กรกฎาคม ค.ศ. 1914 การระดมพลของรัสเซียส่งผลให้เยอรมนีตระหนักตกใจมาก ปัจจัยหนึ่งมาจากการที่เยอรมนีได้เตรียมแผนยุทธศาสตร์การทำสงครามกับรัสเซียและฝรั่งเศสไว้คือแผนชลีฟเฟิน (Schlieffen Plan) ซึ่งตามแผนการนี้เยอรมนีมองว่าหากเยอรมนีต้องทำสงครามกับรัสเซียและฝรั่งเศสนั้น รัสเซียจะระดมพลพร้อมทำสงครามได้ช้า เนื่องจากมีทางรถไฟไม่เพียงพอในการลำเลียงกำลังทหารจำนวนมากจากทั่วประเทศพร้อมกันได้ ดังนั้นเพื่อที่เยอรมนีจะได้ไม่ต้องทำสงคราม 2 แนวรบทั้งด้านตะวันตกและตะวันออกพร้อมกัน เยอรมนีจึงจะทุ่มกำลังโจมตีฝรั่งเศสก่อน โดยการเคลื่อนทัพผ่านประเทศเบลเยียมซึ่งมีสถานะเป็นกลาง ขณะที่รัสเซียยังไม่พร้อมรบ หลังจากเยอรมนีเอาชนะฝรั่งเศสได้แล้ว เยอรมนีก็จะเคลื่อนย้ายกำลังทหารจากด้านตะวันตกมาทำการรบกับรัสเซียต่อไป ด้วยเหตุนี้หากเยอรมนีปล่อยให้รัสเซียมีเวลาเริ่มระดมพลก่อน ก็อาจส่งผลให้ไม่สามารถใช้แผนชลีฟเฟินได้ เยอรมนีจึงยื่นคำขาดให้รัสเซียยุติการระดมพลเมื่อไม่ได้รับคำตอบ เยอรมนีจึงประกาศสงครามกับรัสเซียในวันที่ 1 สิงหาคม ค.ศ. 1914 ขณะเดียวกันเยอรมนีก็นับถือการทำที่ของฝรั่งเศส เมื่อฝรั่งเศสตอบกลับมามีว่าจะรักษาผลประโยชน์ของตนอย่างเต็มที่ เยอรมนีจึงตีความหมายว่าฝรั่งเศสจะให้ความช่วยเหลือรัสเซีย ส่งผลให้เยอรมนี

ประกาศสงครามกับฝรั่งเศสอีกประเทศหนึ่งในวันที่ 3 สิงหาคม ค.ศ. 1914 แล้วกองทัพเยอรมันก็เคลื่อนทัพเข้าไปในเบลเยียมในวันเดียวกัน ส่งผลให้อังกฤษใช้ประเด็นการละเมิดความเป็นกลางของเบลเยียม เป็นข้ออ้างในการประกาศสงครามกับเยอรมนีในวันที่ 4 สิงหาคม ค.ศ. 1914 หลังจากนั้นก็มีประเทศต่างๆ เข้าร่วมสงครามเพิ่มขึ้นตามลำดับ เช่น ญี่ปุ่นเข้าร่วมกับฝ่ายสัมพันธมิตรในเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1914 ตุรกีเข้าร่วมกับฝ่ายมหาอำนาจกลางในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1914 ขณะที่อิตาลีในช่วงแรกได้ประกาศวางตัวเป็นกลางโดยอ้างว่าเยอรมนีและออสเตรีย-ฮังการีไม่ได้เป็นฝ่ายถูกรุกราน อิตาลีจึงไม่จำเป็นต้องช่วยเหลือตามสนธิสัญญาพันธมิตรไตรภาคี ต่อมาใน ค.ศ. 1915 อิตาลีได้ทำสัญญาลับกับฝ่ายสัมพันธมิตรโดยฝ่ายสัมพันธมิตรเสนอจะยกดินแดนบางส่วนของออสเตรีย-ฮังการีที่มีพลเมืองพูดภาษาอิตาเลียนให้แก่อิตาลี ๗ จึงเข้าร่วมสงครามกับฝ่ายสัมพันธมิตร (ปรีชา ศรีวัลย์, 2548, น. 16 – 17; ศฤงคาร พันธุ์พงศ์, 2547, น. 282 - 283)

หลังจากสงครามโลกครั้งที่ 1 เริ่มต้นขึ้นแล้ว ประเทศคู่สงครามต่างๆ ก็ได้ตีพิมพ์เอกสารโฆษณาชวนเชื่อเรียกว่าสมุดปกสี (Color Book) ออกเผยแพร่ เพื่อชี้ให้ผู้อ่านเห็นว่าตนมิได้เป็นผู้ก่อสงคราม พร้อมกับโจมตีฝ่ายตรงข้ามว่าเป็นผู้ก่อสงคราม โดยประเทศคู่สงครามมีการใช้สมุดปกสีต่างๆ กัน ได้แก่ สมุดปกสีฟ้าของอังกฤษ (British Blue Book) สมุดปกเหลืองของฝรั่งเศส (French Yellow Book) สมุดปกส้มของรัสเซีย (Russian Orange Book) สมุดปกขาวของเยอรมัน (German White Book) และสมุดปกแดงของออสเตรีย-ฮังการี (Austro-Hungarian Red Book) เป็นต้น (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2564, น. 16) บทความวิชาการนี้มีจุดประสงค์เพื่ออธิบายและวิเคราะห์เนื้อหาสมุดปกขาวของเยอรมันฉบับแปลเป็นภาษาอังกฤษ ชื่อเต็มคือ “รัสเซียและ

ผู้ปกครองของเธอทรยศความไว้วางใจของเยอรมนีและก่อให้เกิดสงครามในยุโรปได้อย่างไร” (How Russia and her Ruler betrayed Germany's confidence and thereby caused the European War) ว่าเยอรมนีโฆษณาชวนเชื่ออธิบายสาเหตุการเกิดสงครามโลกครั้งที่ 1 อย่างไร เนื้อหาเหมือนหรือแตกต่างจากความเป็นจริงอย่างไรบ้าง รวมทั้งเปรียบเทียบสมุดปกขาวของเยอรมันกับสมุดปกสีของประเทศอื่นๆ โดยสังเขปด้วย

สมุดปกขาวของเยอรมัน

สมุดปกขาวของเยอรมันเป็นเอกสารที่กระทรวงการต่างประเทศเยอรมันตีพิมพ์เผยแพร่ในเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1914 (German Foreign Office, 1914, p. 3) มีเนื้อหาประกอบด้วยคำอธิบายสาเหตุการเกิดสงครามโลกครั้งที่ 1 ตามการกล่าวอ้างของเยอรมนี ความยาว 14 หน้า และภาคผนวก ประกอบด้วยเอกสารปฐมภูมิ ได้แก่ เอกสารคำขาดที่ออสเตรีย-ฮังการียื่นให้เซอร์เบีย เอกสารคำตอบของเซอร์เบียพร้อมคำอธิบายของออสเตรีย-ฮังการี และโทรเลขทางราชการของเยอรมนีในช่วงเวลาก่อนเกิดสงครามโลกครั้งที่ 1 จำนวน 30 ฉบับ

ในส่วนของคำอธิบายสาเหตุการเกิดสงครามโลกครั้งที่ 1 ในสมุดปกขาว เยอรมันเริ่มต้นด้วยการกล่าวถึงเหตุการณ์ลอบปลงพระชนม์อาร์ชดยุกฟรานซิส เฟอर्डินันด์ ในวันที่ 28 มิถุนายน ค.ศ. 1914 ว่าจากผลการสอบสวนของออสเตรีย-ฮังการี พบว่าการเตรียมการลอบปลงพระชนม์อาร์ชดยุกมีขึ้นที่กรุงเบลเกรด ประเทศเซอร์เบีย โดยได้รับความร่วมมือและการสนับสนุนอาวุธที่ซ้ก่อก่อเหตุจากรัฐบาลเซอร์เบีย แสดงให้เห็นว่าเซอร์เบียมีนโยบายบ่อนทำลายความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของออสเตรีย-ฮังการี เพื่อแบ่งแยกดินแดนทางตะวันออกเฉียงใต้ของออสเตรีย-ฮังการี แล้วผนวกเข้ากับเซอร์เบีย เยอรมนีอ้าง

ว่านโยบายดังกล่าวของเซอร์เบียได้รับการสนับสนุนจากรัสเซีย ซึ่งมีนโยบายที่จะขยายอิทธิพลในคาบสมุทรบอลข่านต่อต้านออสเตรีย-ฮังการี ด้วยเหตุนี้ออสเตรีย-ฮังการีจึงไม่สามารถอดทนอดกลั้นต่อไปได้ และเยอรมนีก็จำเป็นต้องสนับสนุนออสเตรีย-ฮังการี แม้จะมีความเสี่ยงที่ความขัดแย้งระหว่างออสเตรีย-ฮังการีกับเซอร์เบีย จะขยายตัวไปเป็นความขัดแย้งกับรัสเซียก็ตาม เยอรมนียังอ้างด้วยว่าถ้าเยอรมนีปล่อยให้ออสเตรีย-ฮังการีอ่อนแอลงไป เยอรมนีก็จะมีพันธมิตรที่พึงพาได้ในกรณีรับมือภัยคุกคามจากฝรั่งเศสและรัสเซีย (German Foreign Office, 1914, pp. 3 - 5)

เยอรมนีกล่าวอ้างต่อไปว่า ออสเตรีย-ฮังการีเลือกใช้วิธีการยื่นคำขาดต่อรัฐบาลเซอร์เบีย อธิบายความเกี่ยวข้องระหว่างเหตุการณ์ลอบปลงพระชนม์อาร์ชดยุกฟรานซิส เฟอร์ดินันด์ และความเคลื่อนไหวของกลุ่มชาตินิยมเซอร์เบีย ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลเซอร์เบีย ออสเตรีย-ฮังการีขอให้เซอร์เบียยุติการกระทำที่เป็นปฏิปักษ์และลงโทษผู้กระทำผิด นอกจากนี้ออสเตรีย-ฮังการียังขอให้เจ้าหน้าที่ของตนมีส่วนร่วมทำการสืบสวนในเซอร์เบียด้วย โดยออสเตรีย-ฮังการีให้เวลาเซอร์เบียตอบรับเงื่อนไขดังกล่าวภายใน 48 ชั่วโมง หลังจากที่เซอร์เบียได้รับคำขาดของออสเตรีย-ฮังการีแล้ว 1 วันก็เริ่มระดมพลทันที นอกจากนี้แม้เซอร์เบียจะยอมรับเงื่อนไขบางข้อของออสเตรีย-ฮังการี แต่ก็เป็นที่ยอมรับอย่างไม่เต็มใจ ออสเตรีย-ฮังการีจึงตัดความสัมพันธ์ทางการทูต และประกาศสงครามกับเซอร์เบียอย่างเป็นทางการในวันที่ 28 กรกฎาคม ค.ศ. 1914 (German Foreign Office, 1914, pp. 5 - 6)

เมื่อเกิดสงครามระหว่างออสเตรีย-ฮังการีและเซอร์เบียแล้ว เยอรมนีต้องการจำกัดความขัดแย้งให้อยู่ระหว่างออสเตรีย-ฮังการีกับเซอร์เบียเท่านั้น โดยเยอรมนีอ้างว่าออสเตรีย-ฮังการีมีความชอบธรรมในการใช้กำลังทหารกับเซอร์เบีย

เพื่อป้องกันตัว ประเทศมหาอำนาจอื่นๆ ไม่ควรเข้าไปแทรกแซง ออสเตรีย-ฮังการียังได้แจ้งต่อรัสเซียว่าการใช้กำลังต่อเซอร์เบีย มีจุดประสงค์เพื่อป้องกันตัวจากการรุกรานของเซอร์เบียเท่านั้น ออสเตรีย-ฮังการีไม่ได้ต้องการยึดครองเซอร์เบียหรือเปลี่ยนแปลงดุลแห่งอำนาจในคาบสมุทรบอลข่าน จึงไม่มีความจำเป็นที่รัสเซียจะต้องเข้าแทรกแซง (German Foreign Office, 1914, pp. 6 - 7)

เยอรมนีอ้างต่อไปว่าอังกฤษและฝรั่งเศสเห็นด้วยกับนโยบายที่จะจำกัดความขัดแย้งให้อยู่ระหว่างออสเตรีย-ฮังการีกับเซอร์เบียเท่านั้น แต่รัสเซียกลับเป็นฝ่ายเข้าแทรกแซงส่งผลให้ความขัดแย้งบานปลาย โดยเยอรมนีอ้างว่ากระแสข่าวการระดมพลของรัสเซียเริ่มปรากฏขึ้นตั้งแต่วันที่ 26 กรกฎาคม ค.ศ. 1914 อย่างไรก็ตามรัสเซียอ้างว่ากองทัพรัสเซียเพียงแต่เตรียมความพร้อมอยู่ในที่ตั้งเท่านั้น และถ้าออสเตรีย-ฮังการีบุกเซอร์เบีย รัสเซียก็จะส่งระดมพลเฉพาะพื้นที่ที่อยู่ติดกับออสเตรีย-ฮังการีเท่านั้น จะไม่มีการระดมพลในพื้นที่ที่อยู่ติดกับเยอรมนี แต่เยอรมนีก็มองว่าการระดมพลของรัสเซีย แม้จะจำกัดเฉพาะพื้นที่ที่อยู่ติดกับออสเตรีย-ฮังการีเท่านั้น ก็ยังเป็นภัยคุกคามต่อเยอรมนีอยู่ดี ขณะเดียวกันก็เริ่มมีกระแสข่าวความเคลื่อนไหวทางทหารของฝรั่งเศสปรากฏขึ้นในวันที่ 27 กรกฎาคม ค.ศ. 1914 (German Foreign Office, 1914, pp. 6 - 8)

สมุฏปกขาวของเยอรมันเล่าเหตุการณ์ต่อไปว่า ในวันที่ 26 กรกฎาคม ค.ศ. 1914 เซอร์เอดเวิร์ด เกรย์ (Sir Edward Grey) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของอังกฤษ เสนอให้มีการประชุมนานาชาติเกี่ยวกับความขัดแย้งระหว่างออสเตรีย-ฮังการีกับเซอร์เบีย โดยให้มีผู้แทนจากอังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมนี และอิตาลีเข้าร่วม ฝรั่งเศสเห็นด้วยกับข้อเสนอของอังกฤษ แต่ออสเตรีย-ฮังการีปฏิเสธ เยอรมนีก็คัดค้านข้อเสนองานของอังกฤษ โดยเยอรมนีต้องการให้หัวข้อ

การประชุมนานาชาติจำกัดอยู่เพียงการป้องกันไม่ให้รัสเซียเข้าแทรกแซงความขัดแย้งระหว่างออสเตรีย-ฮังการีกับเซอร์เบียเท่านั้น หลังจากนั้นเซอร์เกรย์ได้ยื่นข้อเสนอต่อออสเตรีย-ฮังการีอีกครั้ง เสนอให้ออสเตรีย-ฮังการีประกาศว่าออสเตรีย-ฮังการีพึงพอใจกับคำตอบของเซอร์เบียต่อคำขาดของออสเตรีย-ฮังการีแล้ว หรือใช้เป็นเงื่อนไขในการเจรจาต่อไป แต่ข้อเสนอดังกล่าวมาถึงช้าเกินไป เนื่องจากออสเตรีย-ฮังการีได้ประกาศสงครามกับเซอร์เบียไปแล้ว (German Foreign Office, 1914, pp. 8 - 9)

ในวันที่ 29 กรกฎาคม ค.ศ. 1914 รัสเซียประกาศระดมพลอย่างเป็นทางการ โดยรัสเซียได้แจ้งต่อเยอรมนีว่าการระดมพลจำกัดอยู่เฉพาะพื้นที่ที่อยู่ติดกับชายแดนออสเตรีย-ฮังการีเท่านั้น แต่เยอรมนีอ้างว่าได้รับข้อมูลจากทูตทหารเยอรมันที่กรุงเซนต์ปีเตอส์เบิร์ก ซึ่งรายงานว่ารัสเซียได้ทำการระดมพลในพื้นที่ที่อยู่ติดกับชายแดนเยอรมันด้วยเช่นกัน นอกจากนี้เยอรมนีก็กังว่าฝรั่งเศสก็มีการเตรียมความพร้อมทางทหารด้วย (German Foreign Office, 1914, pp. 9 - 11)

เยอรมนีอ้างต่อไปว่าแม้รัสเซียจะมีท่าทีคุกคาม แต่เยอรมนีกียังพยายามแสวงหาทางออกทางการทูตอย่างต่อเนื่อง ทว่าไม่ได้รับการตอบรับจากรัสเซีย ระหว่างวันที่ 29 - 31 กรกฎาคม ค.ศ. 1914 รัสเซียยังคงทำการระดมพลอย่างต่อเนื่อง และได้มีการประกาศระดมพลทั่วประเทศรวมถึงในพื้นที่ที่อยู่ติดกับชายแดนเยอรมันด้วย ในวันที่ 31 กรกฎาคม ค.ศ. 1914 เยอรมนีจึงได้ยื่นคำขาดให้รัสเซียยุติการระดมพลภายใน 12 ชั่วโมง เมื่อไม่ได้รับคำตอบจากรัสเซียภายในเวลาที่กำหนด เยอรมนีจึงประกาศระดมพล รวมทั้งประกาศสงครามกับรัสเซียในวันที่ 1 สิงหาคม ค.ศ. 1914 โดยเยอรมนีอ้างว่าในวันเดียวกันนี้เอง กองทัพรัสเซียได้ข้ามชายแดนเข้ามาเปิดฉากสงครามกับเยอรมนีก่อน (German Foreign Office, 1914,

pp. 11 - 15)

ในช่วงเวลาเดียวกับที่เยอรมนียื่นคำขาดให้รัสเซียยุติการระดมพล เยอรมนีได้ทำการสอบถามท่าทีของฝรั่งเศส ว่าฝรั่งเศสจะวางตัวเป็นกลางในสงครามระหว่างเยอรมนีกับรัสเซียหรือไม่ เยอรมนีอ้างว่าคำตอบที่ฝรั่งเศสตอบกลับมาในวันที่ 1 สิงหาคม ค.ศ. 1914 นั้นไม่ชัดเจน โดยฝรั่งเศสตอบแต่เพียงว่าจะรักษาผลประโยชน์ของตัวเอง หลังจากนั้นฝรั่งเศสก็ทำการระดมพลและในวันรุ่งขึ้น วันที่ 2 สิงหาคม ค.ศ. 1914 ฝรั่งเศสก็เป็นฝ่ายเริ่มทำสงครามกับเยอรมนีก่อน (German Foreign Office, 1914, pp. 14 - 16) เนื้อหาคำอธิบายสาเหตุการเกิดสงครามโลกครั้งที่ 1 ในสมุดปกขาวของเยอรมันสิ้นสุดลงเพียงเท่านี้ โทรเลขทางราชการที่เยอรมนีนำมาตีพิมพ์ลงในภาคผนวกของสมุดปกขาวจำนวน 30 ฉบับ ล้วนเป็นโทรเลขที่มีเนื้อหาสนับสนุนคำอธิบายดังกล่าว

วิเคราะห์เนื้อหาโฆษณาชวนเชื่อในสมุดปกขาวของเยอรมัน

จากเนื้อหาในสมุดปกขาวของเยอรมันดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าเยอรมนีมุ่งเน้นให้ความชอบธรรมกับออสเตรีย-ฮังการีในการใช้กำลังทหารกับเซอร์เบียอย่างเต็มที่ โดยอ้างว่าเซอร์เบียซึ่งได้รับการสนับสนุนจากรัสเซีย เป็นภัยคุกคามร้ายแรงต่อออสเตรีย-ฮังการี และอาจมีผลกระทบต่อความมั่นคงของเยอรมนี ซึ่งเป็นพันธมิตรของออสเตรีย-ฮังการีเช่นกัน เยอรมนียื่นกรานให้ออสเตรีย-ฮังการีใช้กำลังทหารกับเซอร์เบีย ไม่ยอมรับข้อเสนออื่นๆ ของนานาชาติ เช่น ข้อเสนอของเกรย์ ที่จะจัดการประชุมนานาชาติ เป็นต้น โดยเยอรมนีต้องการให้นานาชาติมีบทบาทในการป้องกันไม่ให้รัสเซียเข้าแทรกแซงความขัดแย้งระหว่างออสเตรีย-ฮังการี กับเซอร์เบียเท่านั้น การที่เยอรมนีจะให้นานาชาติเชื่อถือเท่าที่ดังกล่าว

ได้ เยอรมนีจะต้องแสดงให้เห็นว่าเหตุการณ์ลอบปลงพระชนม์อาร์ชดยุกฟรานซิส เฟอร์ดินานด์ เป็นภัยคุกคามร้ายแรงต่อออสเตรีย-ฮังการี รวมถึงมีเบื้องหลังเกี่ยวข้องกับรัฐบาลเซอร์เบีย แต่ในภาคผนวกของสมุดปกขาวของเยอรมันฉบับแปลเป็นภาษาอังกฤษ เยอรมนีกลับไม่ได้แนบรายละเอียดผลการสืบสวนของออสเตรีย-ฮังการีเกี่ยวกับเหตุการณ์ลอบปลงพระชนม์ฉบับเต็มมาด้วยแต่อย่างใด มีเพียงเอกสารคำขาดที่ออสเตรีย-ฮังการียื่นต่อเซอร์เบียเท่านั้น ส่งผลให้ผู้อ่านไม่มีโอกาสอ่านรายละเอียดผลการสืบสวนดังกล่าวด้วยตัวเอง นอกเหนือจากต้องยอมเชื่อตามคำกล่าวอ้างของเยอรมนีเท่านั้น ส่งผลกระทบถึงความน่าเชื่อถือของคำกล่าวอ้างดังกล่าว

เมื่อเยอรมนีอ้างว่าออสเตรีย-ฮังการีมีความชอบธรรมในการทำสงครามกับเซอร์เบีย เยอรมนีจึงมุ่งโยนความผิดให้รัสเซีย ว่าเป็นผู้ที่ทำให้ความขัดแย้งที่ควรจำกัดวงอยู่ระหว่างออสเตรีย-ฮังการีกับเซอร์เบียเท่านั้น ขยายตัวเป็นสงครามโลกครั้งที่ 1 โดยเยอรมนีอ้างว่ารัสเซียและพันธมิตรคือฝรั่งเศส มีความเคลื่อนไหวทางทหารยั่วยุเยอรมนีอย่างต่อเนื่อง ขณะที่เยอรมนีพยายามอดทนอดกลั้นไม่ได้มีการเคลื่อนไหวทางทหารใดๆ เพื่อตอบโต้ จนกระทั่งไม่อาจทนต่อไปได้แล้ว แม้เยอรมนีจะทำการระดมพลตอบโต้รัสเซียและฝรั่งเศสในที่สุด เยอรมนีก็พยายามอ้างในสมุดปกขาวว่าทั้งรัสเซียและฝรั่งเศสเป็นฝ่ายเริ่มสงคราม รุกรานเยอรมนีก่อน โดยเยอรมนีหลีกเลี่ยงไม่กล่าวถึงการเตรียมการทางทหารของตนเอง รวมถึงแผนซลึฟเฟินด้วย เช่น ในวันที่ 2 สิงหาคม ค.ศ. 1914 ซึ่งเยอรมนีอ้างว่าฝรั่งเศสเป็นฝ่ายเปิดฉากทำสงครามกับเยอรมนีก่อน ความจริงในวันนั้นกองทัพเยอรมันได้บุกเข้าไปในลักเซมเบิร์กแล้ว ขณะเดียวกันเยอรมนีก็ได้ยื่นคำขาดให้เบลเยียมยอมให้กองทัพเยอรมันเคลื่อนทัพผ่านเบลเยียมไปยังฝรั่งเศส โดยเบลเยียมจะต้องตอบรับคำขาดดังกล่าว

ภายใน 12 ชั่วโมง ไม่อย่างนั้นเยอรมนีจะถือว่าเบลเยียมเป็นศัตรู (สมใจ ไพโรจน์ธีระรัฐ, 2551, น. 167 – 168; สิทธิพล เครือรัฐติกาล, 2566, น. 163) ความเคลื่อนไหวทางทหารดังกล่าวของกองทัพเยอรมันแสดงให้เห็นว่าเยอรมนีต้องมีการเตรียมการทางทหารก่อนหน้านั้นแล้ว

ประเด็นที่น่าสนใจคือเนื้อหาเหตุการณ์ในสมุดปกขาวของเยอรมันสิ้นสุดลง หลังจากเยอรมนีเริ่มทำสงครามกับรัสเซียและฝรั่งเศสแล้วเท่านั้น แต่ไม่ได้กล่าวถึงการเข้าร่วมสงครามของอังกฤษ ซึ่งใช้ประเด็นที่เยอรมนีละเมิดความเป็นกลางของเบลเยียม เป็นข้ออ้างในการประกาศสงครามกับเยอรมนีแต่อย่างใด ผู้เขียนเห็นว่าเป็นไปได้ว่าเยอรมนีไม่สามารถหาข้ออ้างให้การเคลื่อนทัพผ่านเบลเยียมตามแผนซลึฟเฟิน ให้ดูเหมือนเป็นการป้องกันตัวได้ จึงหลีกเลี่ยงไม่กล่าวถึงในสมุดปกขาว และมุ่งกล่าวหาเฉพาะรัสเซียและฝรั่งเศสว่าเป็นฝ่ายเริ่มสงครามก่อนแทน โดยเห็นได้จากโฆษณาชวนเชื่อของเยอรมันที่เผยแพร่ในลำดับถัดมาต่างมุ่งเน้นกล่าวหาฝรั่งเศสและเบลเยียมเป็นฝ่ายผิด หรือไม่ก็อ้างว่าเยอรมนีมีความจำเป็นต้องละเมิดความเป็นกลางของเบลเยียม เช่น ในจดหมายเปิดผนึก “ถึงโลกอารยะ” (To the Civilized World) ลงนามโดยนักวิชาการชาวเยอรมันจำนวน 93 คน มีเนื้อหาตอนหนึ่งอ้างว่าฝรั่งเศสและอังกฤษมีแผนละเมิดความเป็นกลางของเบลเยียมอยู่ก่อนแล้ว โดยเบลเยียมยอมให้ความร่วมมือด้วย กองทัพเยอรมันจึงมีความจำเป็นต้องรุกรานเบลเยียมก่อน เพื่อตัดเส้นทางที่ฝ่ายสัมพันธมิตรจะใช้โจมตีเยอรมนีได้ (Church, 1915, p. 26) ขณะที่นายเทโอบาลด์ ฟอน เบทมันน์ ฮอลล์เวก (Theobald von Bethmann Hollweg) นายกรัฐมนตรีเยอรมัน ได้กล่าวปราศรัยในสภาไรค์ชตาค (Reichstag) ยอมรับว่าเยอรมนีได้รุกรานเบลเยียมก่อนจริง แต่กระทำไปเพราะความจำเป็น โดยเยอรมนี

จะชดเชยค่าเสียหายให้เบลเยียมในภายหลัง (Church, 1915, p. 16) อย่างไรก็ตาม การที่เยอรมนีให้คำอธิบายเหตุการณ์ดังกล่าวไปในหลายแนวทาง เป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้โฆษณาชวนเชื่อของเยอรมันไม่ได้รับความเชื่อถือ เช่น ในจดหมายเปิดผนึก “คำตัดสินของชาวอเมริกันเกี่ยวกับสงคราม” (The American Verdict on the War) ที่นายซามูเอล ฮาร์ดเดน เชิร์ช (Samuel Harden Church) เขียนตอบโต้จดหมายเปิดผนึก “ถึงโลกอารยะ” ก็มีการตั้งคำถามว่า เหตุใดเนื้อหาในจดหมายเปิดผนึกของนักวิชาการเยอรมันจึงไม่ตรงกับคำอธิบายของเบทมันน์ (Church, 1915, pp. 15 – 16) นอกเหนือจากประเด็นเกี่ยวกับการละเมิดความเป็นกลางของเบลเยียมแล้ว ในส่วนการเข้าร่วมสงครามของอังกฤษ เบทมันน์ยังได้สร้างวาทกรรมว่าอังกฤษเข้าร่วมสงครามเพียงเพราะเศษกระดาษ (scrap of paper) เพียงแผ่นเดียว (ศตงคาร พันธพงศ์, 2547, น. 283) คือสนธิสัญญาลอนดอน (Treaty of London) ค.ศ. 1839 ซึ่งประเทศมหาอำนาจยุโรปในขณะนั้นได้รับรองความเป็นกลางของเบลเยียมไว้ แต่คำพูดของเบทมันน์ กลับส่งผลให้ประเทศเป็นกลางอื่นๆ ไม่พอใจเยอรมนีแทน เช่น พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 แห่งสยาม ได้พระราชนิพนธ์ไว้ในพระราชหัตถเลขาถึงนายเมย์นาร์ด วิลโลบี คอลเชสเตอร์ – วีมิช (Maynard Willoughby Colchester – Wemyss) พระสหายชาวอังกฤษตอนหนึ่งว่า “... คนเยอรมันนั้นไร้ศีลธรรมโดยสิ้นเชิง ความพยายามที่จะแก้ตัวซึ่งรวมทั้งการแสดงออกอย่างไร้ยางอายของลัทธิที่ว่า ‘อำนาจคือความถูกต้อง’ ‘เศษกระดาษ’ ‘ความจำเป็นไม่รู้กฎเกณฑ์ใดๆ’ และ ‘เยอรมนีอยู่เหนือทุกสิ่งทุกอย่าง’ นั้นรังแต่ทำให้ทุกคนสำนึกถึงลักษณะนิสัยที่แท้จริงของคนเยอรมัน ...” (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2552, น. 52) นอกจากพระราชหัตถเลขาส่วนพระองค์แล้ว

ในพระราชนิพนธ์ที่เผยแพร่สู่สาธารณะ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวก็ทรงนำคำพูดของเบทมันน์ ว่า “ความจำเป็นยอมไม่รู้จักกรรมะใดๆ ทั้งสิ้น” มาเสียดสีเยอรมนีอยู่เสมอ (มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2457, น. 26) การที่เยอรมนีไม่สามารถอธิบายเหตุผลการรุกรานประเทศที่เป็นกลางได้นี้เอง เป็นสาเหตุหนึ่งที่ส่งผลให้เยอรมนีแพ้สงครามทางการทูต ถูกประณามว่าเป็นผู้รุกรานและผู้ก่อสงครามในที่สุด (ชัยวัฒน์ถาวรชนสาร, 2538, น. 162)

เปรียบเทียบสมุดปกขาวของเยอรมันกับสมุดปกสีของประเทศคู่สงครามอื่นๆ โดยสังเขป

หลังกระทรวงการต่างประเทศเยอรมันตีพิมพ์เผยแพร่สมุดปกขาวในเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1914 แล้ว ประเทศคู่สงครามอื่นๆ ก็ทยอยตีพิมพ์สมุดปกสีของฝ่ายตนเองออกมาบ้าง

สมุดปกสีฟ้าของอังกฤษ ถูกเผยแพร่ออกมาภายหลังสมุดปกขาวของเยอรมันเพียงไม่กี่วัน มีลักษณะเนื้อหาต่างจากสมุดปกขาวของเยอรมันตรงที่อังกฤษเขียนคำอธิบายสาเหตุการเกิดสงครามโลกครั้งที่ 1 อย่างย่อๆ ความยาวเพียง 6 หน้าเท่านั้น มุ่งกล่าวหาเยอรมนีและออสเตรีย-ฮังการีว่าเป็นฝ่ายยั่วยุ ส่งผลให้ความขัดแย้งระหว่างประเทศมหาอำนาจในช่วงหลังการลอบปลงพระชนม์อาร์ชดยุกฟรานซิส เฟอร์ดินานด์บานปลายเป็นสงครามโลกครั้งที่ 1 อย่างไรก็ตามแม้อังกฤษจะเขียนคำอธิบายเหตุการณ์อย่างย่อๆ แต่อังกฤษได้นำโทรเลขและเอกสารราชการต่างๆ มากกว่า 161 ฉบับ มาตีพิมพ์ในสมุดปกสีฟ้าด้วย โดยหวังว่าหลังจากที่ผู้อ่านได้อ่านเอกสารปฐมภูมิทั้งหมดแล้วจะได้ข้อสรุปด้วยตัวเองว่าเยอรมนีและออสเตรีย-ฮังการีเป็นผู้ก่อสงคราม (Great Britain Foreign Office, 1914)

สมุดปกเหลืองของฝรั่งเศส ถูกเผยแพร่ ออกมาใน ค.ศ. 1914 เช่นเดียวกัน มีลักษณะ เนื้อหาล้ายกับสมุดปกสีฟ้าของอังกฤษ กล่าวคือ มีการเขียนคำอธิบายสาเหตุการเกิดสงครามโลก ครั้งที่ 1 เป็นบทนำอย่างย่อๆ ความยาวเพียง 8 หน้า แต่มีการนำเอกสารปฐมภูมิคือโทรเลขและเอกสารราชการต่างๆ มาตีพิมพ์ลงไว้มากกว่า 160 ฉบับ โดยบางส่วนเป็นเอกสารรายงานความเคลื่อนไหวทางทหารของเยอรมนีย้อนไปถึง ค.ศ. 1913 เพื่อให้ผู้อ่านเห็นว่าเยอรมนีมีการเตรียมตัว ก่อสงครามมาเป็นเวลานานแล้ว (French Ministry of Foreign Affairs, 1914)

สมุดปกส้มของรัสเซีย ถูกเผยแพร่ออกมาในเดือนตุลาคม ค.ศ. 1914 มีลักษณะแตกต่างจากสมุดปกสีของประเทอื่น ๆ ตรงที่เนื้อหาของ สมุดปกส้ม ประกอบด้วยเอกสารปฐมภูมิเพียง อย่างเดียว ได้แก่โทรเลขและเอกสารราชการ จำนวน 79 ฉบับ ไม่มีการเขียนบทนำเป็นคำ อธิบายสาเหตุการเกิดสงครามโลกครั้งที่ 1 แต่ อย่งใด (Russian Government, 1914)

สมุดปกแดงของออสเตรีย-ฮังการี ถูกเผยแพร่ออกมาในเดือนเมษายน ค.ศ. 1915 ซึ่งค่อนข้างซ้ำกว่าสมุดปกสีของประเทศมหาอำนาจอื่น ๆ มีลักษณะการเรียบเรียงเนื้อหาล้ายกับสมุดปกสี ฟ้าของอังกฤษและสมุดปกเหลืองของฝรั่งเศส กล่าวคือออสเตรีย-ฮังการีเขียนคำอธิบายสาเหตุ การเกิดสงครามโลกครั้งที่ 1 เป็นบทนำอย่างย่อๆ ความยาวเพียง 4 หน้า ก่อนจะนำเอกสารปฐมภูมิ ได้แก่โทรเลขและเอกสารราชการอื่นๆ จำนวน 69 ฉบับ มาลงตีพิมพ์ต่อ อย่งไรก็ตามเป็นที่น่า สังเกตว่าแม้ออสเตรีย-ฮังการีจะตีพิมพ์เผยแพร่ สมุดปกแดงหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 เริ่มต้นขึ้นได้ ประมาณ 8 เดือนแล้ว แต่เนื้อหาของสมุดปกแดง ยังคงเน้นกล่าวถึงเฉพาะความขัดแย้งระหว่าง ออสเตรีย-ฮังการีกับเซอร์เบียเป็นหลัก ไม่ได้มีการ เพิ่มเติมเนื้อหาความเคลื่อนไหวของประเทศคู่

สงครามที่เกิดขึ้นหลังจากนั้นมากนัก (Austrian government, 1915)

จะเห็นได้ว่าในสมุดปกขาวของเยอรมนีมี จำนวนเอกสารปฐมภูมิค่อนข้างน้อยกว่าสมุดปก สีของประเทศมหาอำนาจอื่นๆ โดยเยอรมนีพยายาม เขียนคำอธิบายสาเหตุการเกิดสงครามโลกครั้งที่ 1 จากมุมมองของตนเองโดยละเอียดที่สุด แล้ว เลือกลงเอกสารปฐมภูมิเฉพาะที่สนับสนุนคำอธิบาย ดังกล่าวมาตีพิมพ์ลงในภาคผนวกของสมุดปกขาว เท่านั้น ในขณะที่แนวทางของอังกฤษและฝรั่งเศส นั้นพยายามให้ผู้อ่านเกิดความคล้อยตามจากการ ได้อ่านเอกสารปฐมภูมิจำนวนมากโดยตรง มากกว่า ซึ่งต่อมาออสเตรีย-ฮังการีก็หันไปใช้ แนวทางเดียวกันกับอังกฤษและฝรั่งเศสในการจัด ทำสมุดปกแดง

สรุป

สมุดปกขาวของเยอรมันเป็นเอกสารที่ กระทบการต่างประเทศเยอรมันตีพิมพ์เผยแพร่ ในเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1914 หลังเกิดสงครามโลก ครั้งที่ 1 ขึ้นไม่นาน มีเป้าหมายเพื่อทำการโฆษณาชวนเชื่อ ให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจว่ารัสเซียและ พันธมิตรคือฝรั่งเศสเป็นผู้ก่อสงคราม เนื้อหาของ สมุดปกขาวมุ่งให้ความชอบธรรมกับออสเตรีย- ฮังการี ในการใช้กำลังทหารกับเซอร์เบีย หลังเกิด เหตุลอบปลงพระชนม์อาร์ชดั๊กฟรานซิส เฟอร์ดินันด์ เยอรมนีอ้างว่าความขัดแย้งควรจำกัดวงอยู่ระหว่าง ออสเตรีย-ฮังการีกับเซอร์เบียเท่านั้น แต่เพราะ ความพยายามแทรกแซงและการยั่วยุจากรัสเซีย และฝรั่งเศส จึงส่งผลให้เหตุการณ์บานปลายเป็น สงครามโลกครั้งที่ 1 ในที่สุด อย่งไรก็ตามสมุด ปกขาวของเยอรมันไม่ได้กล่าวถึงการเข้าร่วม สงครามของอังกฤษ ซึ่งใช้การที่เยอรมนีละเมิด ความเป็นกลางของเบลเยียม เป็นข้ออ้างประกาศ สงครามกับเยอรมนี

หลังจากเยอรมนีทำการตีพิมพ์เผยแพร่สมุดปกขาวไปแล้ว ประเทศคู่สงครามอื่นๆ ก็ได้ทำการตีพิมพ์เผยแพร่สมุดปกสีของตนเองบ้าง เช่น สมุดปกสีฟ้าของอังกฤษ สมุดปกสีเหลืองของฝรั่งเศส สมุดปกส้มของรัสเซีย สมุดปกสีแดงของออสเตรีย-ฮังการี เป็นต้น โดยมีแนวทางเรียบเรียง

เนื้อหาต่างจากสมุดปกขาวของเยอรมันตรงที่ไม่เน้นเขียนคำอธิบายสาเหตุของสงครามโดยละเอียด แต่เน้นเผยแพร่เอกสารปฐมภูมิ เช่น โทรเลขและเอกสารราชการอื่นๆ จำนวนมาก พยายามให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกคล้อยตามจากการได้อ่านเอกสารปฐมภูมิตัวตนเองแทน

เอกสารอ้างอิง

- ชัยวัฒน์ ถาวรธนสาร. (2538). *ประวัติศาสตร์เยอรมนีสมัยใหม่* (พิมพ์ครั้งที่ 2). สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- น้ำเงิน บุญเยี่ยม. (2536). *ประวัติศาสตร์ยุโรปสมัยใหม่ ค.ศ. 1789 – 1914* (พิมพ์ครั้งที่ 5). สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ปราณี ศิริจันทร์พันธ์. (2540). *ประวัติศาสตร์ยุโรปสมัยปัจจุบัน* (พิมพ์ครั้งที่ 4). สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ปรีชา ศรีวาลย์. (2548). *สงครามโลกครั้งที่ 1* (พิมพ์ครั้งที่ 3). โอเดียนสโตร์.
- มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. (2457). หนังสือ “เนื่องด้วยกรมมหาดหลวง” เรียบเรียงโดย อัครพาทู ซึ่งลงในหนังสือพิมพ์ไทยฉบับพิเศษ. โรงพิมพ์หนังสือพิมพ์ไทย.
- มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. (2552). *พระราชากับคบหบดีแห่งชนบท (พระราชหัตถเลขาในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ถึงนายเมย์นาร์ต วิลโลบี คอลเซสเตอร์ – วมช คหบดี)*. วชิราวุธวิทยาลัย.
- ศฤงคาร พันธุ์พงศ์. (2547). *ประวัติศาสตร์ยุโรป 2* (พิมพ์ครั้งที่ 4). สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สมใจ ไพโรจน์ธีระรัชต์. (2551). *ประวัติศาสตร์การทูตยุโรปตั้งแต่ ค.ศ. 1815-ปัจจุบัน*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สัญญาชัย สุวังบุตร และ อนันต์ชัย เลหาพะพันธุ์. (2562). *ทรรปณะประวัติศาสตร์ยุโรปในคริสต์ศตวรรษที่ 19* (พิมพ์ครั้งที่ 3). แสงดาว.
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2564). *สารานุกรมประวัติศาสตร์สงครามโลกครั้งที่ 1 (ในภูมิภาคยุโรป)*. สำนักงานราชบัณฑิตยสภา.
- สิทธิพล เจริญจิตกาล. (2566). *ประวัติศาสตร์โลกสมัยใหม่* (พิมพ์ครั้งที่ 2). สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุปราณี मुखิชิต. (2545). *ประวัติศาสตร์ยุโรป เวียนนา ค.ศ. 1815 - เบอร์ลิน 2 นคร* (พิมพ์ครั้งที่ 3). โอเดียนสโตร์.
- Austrian government. (1915). *Documents regarding the European war. Series no. VI, The Austrian Red Book official translation prepared by the Austrian government*. American Association for International Conciliation.
- Church, S. H. (1915). *The American Verdict on the War: A Reply to The Appeal to The Civilized World of 93 German Professors*. Smythe's booksellers.

- French Ministry of Foreign Affairs. (1914). *The French Yellow Book: An Authorized Translation by "The Times" for the French Government of Official Documents Proving how Germany Forced the War*. The Times.
- German Foreign Office. (1914). *The German White Book (Only authorized translation) How Russia and her Ruler betrayed Germany's confidence and thereby caused the European War, With the Original Telegrams and Notes*. Liebheit & Thiesen.
- Great Britain Foreign Office. (1914). *Great Britain and the European crisis. Correspondence, and statements in Parliament, together with an introductory narrative of events*. Taylor, Garnett, Evans & Co.
- Russian Government. (1914). *Documents Respecting the Negotiations Preceding the War*. Harrison and Sons.